

Nguyễn Hữu Đang là một trong những khuôn mặt trí thức dấn thân tranh đấu cho tự do dân chủ can tranh nhứt trong thế kỷ XX.

Nguyễn Hữu Đang và hình ảnh tập san

Giai Phẩm số 1 (ảnh : DR)

Là người cộng sản, những Nguyễn Hữu Đang luôn luôn tự do trong hành động và tư tưởng của mình. Ông đã đứng lên lãnh đạo phong trào Nhân Văn Giai Phẩm, đã tố cáo một thế kỷ sôi nổi, trong vòng bốn tháng, trí thức và văn nghệ sĩ, dám nói, dám viết, những điếu mình nghĩ, dám tranh đấu công khai trên xã hội Việt Nam thành một nước dân chủ theo đà tiến của thế giới bên ngoài.

Nguyễn Hữu Đang là một trong những khuôn mặt trí thức dấn thân tranh đấu cho tự do dân chủ can tranh nhứt trong thế kỷ XX. Là một trí thức phong trào Nhân Văn Giai Phẩm, Nguyễn Hữu Đang đã bị bắt, bị cầm tù, bị quẫn thúc và một quy định tự do phát biểu trong 59 năm, từ tháng 4/ 1958 đến tháng 2/2007, khi ông mất. Những sự kiện về cuộc đời Nguyễn Hữu Đang đã sáng tỏ hơn, sau khi ông qua đời, một số tài liệu về con người ông đã được phơi bày ra ánh sáng và do đó chúng ta có thể tìm hiểu một cách đầy đủ hơn về người lãnh đạo phong trào Nhân Văn Giai Phẩm.

Nguyễn Hữu Đang sinh ngày 15/8/1913 tại làng Trà Vy, huyện Vũ Tiên, tỉnh Thái Bình. Ông mất ngày 8/2/2007 tại Hà Nội. Theo cuốn *"Tóm tắt quá trình hoạt động xã hội của Nguyễn Hữu Đang"* do chính tay ông viết (tài liệu của diendan.org), lúc mới sáu tuổi, Nguyễn Hữu Đang đã tham gia Học Sinh Hội (tên chính thức của Việt Nam Thanh niên Cách mạng Đồng chí hội, rồi Đồng맹 công Cộng sản đảng), làm tư tưởng và đã là đội trưởng đội công tác vào đảng, đó là năm 1929.

Th bút c a ông Nguyễn Hữu Đăng (Ngu n : diendan.org)

Cu i năm 1930, ông b b t, b tra t n và b giam 2 tháng r i t i nhà lao th xã Thái Bình. Mùa hè năm 1931, b đ a ra toà, nh ng vì tu i v thành niên (trên gi y t , rút tu i, khai sinh năm 1916), cho nên ch b qu n thúc t i quê nhà. T 1932 đ n 1936, Nguyễn Hữu Đăng theo h c tr ng s ph m Hà N i.

1937-1939: tham gia M t tr n dân ch Đông d ng. Biên t p các báo c a M t tr n nh Th i báo (cùng Tr n Huy Li u, Nguyễn Đ c Kính), Ngày m i (cùng Nguyễn Đ c Chính, Nguyễn Đ c Kính) và các báo c a Đ ng C ng s n nh Tin t c (cùng Tr n Huy Li u, Phan Bội), Đ i nay (cùng Đ ng Xuân Khu t c Tr ng Chinh, Tr n Huy Li u).

T 1938 đ n 1945, Nguyễn Hữu Đăng ho t đ ng trong H i truy n bá qu c ng , c các v trí: U viên ban tr s trung ng, hu n luy n viên trung ng, tr ng ban đ y h c, tr ng ban c đ ng, phó tr ng ban liên l c các chi nhánh t nh.

1943: Gia nh p đ ng C ng s n Đông d ng, b t đ u liên l c m t thi t v i T ng bí th Tr ng Chinh và thành y Hà N i, nh ng v n ch a đ c chính th c k t n p vào đ ng.

1943-46: Tham gia sáng l p và lãnh đ o H i Văn hoá c u qu c, ti p t c ho t đ ng ch ng n n mù ch . Mùa thu năm 1944 b Pháp b t Hà N i và b giam m t tháng t i Nam Đ nh. Đ c ra, l i ti p t c ho t đ ng cách m ng.

Tháng 8/1945 đ i h i Tân Trào, đ c b u vào y ban gi i phóng dân t c. Tham gia Chính ph lâm th i m r ng, c p b c th tr ng (B truyền truy n). Đ c c làm tr ng ban t ch ngày l tuyên b đ c l p 2/9/1945.

T tháng 10/1945 đ n tháng 12/1946 gi các ch c v : Th tr ng b Thanh niên, Ch t ch u ban v n đ ng m t tr n văn hoá. T ch c H i ngh văn hoá toàn qu c l n th nh t t i Hà N i.

Nhân Văn Giai Phẩm pho m pho n IX : Nguyo n Ho u Đang

Tác Giả: Th y Khuê

Thứ Sáu, 05 Tháng 3 Năm 2010 17:59

Tháng 12/1946 đ n tháng 3/1948: Làm tr o ng ban tuyên truy n xung phong trung o ng.

Năm 1947, đ o c chính th c k t n p vào Đ o ng C o ng S o n Đông D o ng.

T o tháng 4/1948, đ n tháng 4/49, ph o trách báo Toàn dân kháng chi n, c o quan trung o ng c o a M o t Tr o n Liên Vi t.

7/1949 - 10/54: Tr o ng ban thanh tra Nha bình dân h c v o .

11/1954 - 4/58: T o ch o c và biên t p báo Văn Ngh o .

Cu o i năm 56 đ u năm 57: T o ch o c, lãnh đ o o và biên t p báo Nhân Văn. Giúp đ o t p san Giai Phẩm.

Nh o ng dòng trên đây trích theo tài li o u vi t tay c o a Nguyo n Ho u Đang, đã đ n o trên. V o ho o t đ o ng Nhân Văn Giai ph o m, ông còn chua thêm hàng ch o : "*Nh o ng ho o t đ o ng này là t o ý làm ngoài công tác, vô t o ch o c*".

Chính th c ho o t đ o ng Nhân Văn Giai Phẩm t o tháng 9/1956, v o i Nhân Văn s o 1 (20/9/56), và ch o m đ o t v o i Nhân Văn s o 6 (ch o a ra, đã b o đình b o n, tháng 12/56).

Tháng 4/1958 Nguyo n Ho u Đang b o b o t trên đ o ng tìm cách vào Nam. Ngày 19/1/1960, ông b o đ o a ra toà cùng v o i Th y An, Tr o n Thi o u B o o, Phan T o i, và Lê Nguyễn Chí.

Phiên tòa tại Hà Nội (19/01/1960) xét xử vụ Nhân Văn Giai Phẩm. Tòa trái sang

ph&#i: Nguyễn Hữu Đang, Trần Thi&#u B&#o, Thu&# An, Phan T&#i và Lê Nguyên Chí.

(&#nh &#l&#u : DR)

Ông bị kết án 15 năm tù, 5 năm mất quyền công dân, vì tội "ph&#a ho&#i chính trị". Tòa Hòa L&#o chuyển lên Yên Bái, rồi đưa lên giam ở Hà Giang. Năm 1973, ông được trả về cùng với Th&#y An, theo di&#n "

Đ&#i xá chính trị phạm trong h&#p đ&#nh Paris"
và bị quản chế ở Thái Bình.

1989, được "ph&#c h&#i". 1990 được trả l&#ng h&#u và t&# 1993, được về sống ở Nghĩa Đô, ngoài ô Hà Nội cho đến lúc mất.

Nguyễn Hữu Đang là ai?

Đ&# tr&# l&#i câu h&#i này, dĩ nhiên chúng ta không thể bỏ ng lòng về những gì ông đã ghi trong tiểu sử viết tay của l&#c trình trên đây. Bởi những điều được ghi l&#i, hoặc chính thức công nhận, chưa hẳn đã phản ánh đầy đủ những gì diễn ra trên thực tế. Ví dụ :

- Hoạt động cách mạng từ năm 16 tuổi, tức là năm 1929, Nguyễn Hữu Đang đã là đội trưởng số được kết nạp vào đảng những năm 1947, mới được chính thức kết nạp vào đảng. Tại sao?

- Quảng đời 6 năm, từ 1948 đến 1954, về mặt chính thức, ông giữ chức Trưởng ban thanh tra Bình dân học vụ (từ 7/1949 đến 10/1954). Những Nguyễn Huy T&#ng, là bạn thân và hay viết về ông, không ghi dòng nào trong nhật ký về Nguyễn Hữu Đang từ 48 đến 54. Tại sao?

Chúng ta sẽ tìm hiểu và phân tích những vấn đề này, sau, qua l&#i ch&#ng của Nguyễn Huy

Táng, Hoàng Cám và bài bußc tßi cßa Háng Văn tßa đß "Tên quân sß qußt mo: Nguyễn Hữu Đang" đßng trên Văn Nghß sß 12 thßng 5/58. Bài vißt nßy cß nhißu chi tißt vß Nguyễn Hữu Đang mà chß nhßng ngßi nßm vßng hß sß mßi bißt đßc.

Không đßc phßc hßi quyßn phát bißu !

Sau thßi kß qußn thßc ß Thái Bình, đßc vß sßng tßi Cßu Gißy, ngoßi ô Hà Nßi, ông vßn bß "chßm sßc" kß cßng. Đißn thoßi cßa ông, cßng nhß cßa các thßng vißn cßu Nhân Văn đßu bß kißm soßt, nhßng rißng ông, ông không đßc phßc hßi quyßn phát bißu, tßc là không đßc quyßn trß lßi phßng vßn công khai nhß nhßng ngßi khßc.

Sß dĩ cß bußi trß lßi trên RFI thßng 9/1995 là nhß sß tß chßc cßa Lê Đßt: nhßn đßp kß nißm 50 nßm ngßy Tuyên ngßn Đßc Lßp 2/9/1945, chßng tßi nhß nhß thß Lê Đßt lißn lßc đß gßp Nguyễn Hữu Đang, qua đßi n thoßi nhß Lê Đßt, đß hßi ông vß vißc tß chßc ngßy lß Đßc Lßp, rßi nhßn đß hßi thßm ông vßi cßu vß chuyßn Nhân Văn. Bußi thu thanh duy nhßt nßy, đßc phßt làm hai lßn trên RFI, thßng 9/1995 (cß thß nghe lßi trên <http://thuuykhue.free.fr>). Đß là lßn phßng vßn đßu tißn và cußi cßng. Vß sau, không thß lißn lßc đßc vßi Nguyễn Hữu Đang, mßc dù ông đß cß đßi n thoßi rißng, nhßng đßng dßy lußn lußn bß kißm soßt, chß nßi đßc vßi cßu, là bß cßt ngay.

Vßy sß "phßc hßi" ghi trong tißu sß chß là hình thßc, vß trên thßc tß, Nguyễn Hữu Đang chß a bao giß đßc phßc hßi quyßn phát bißu tß do nhß mßt công dân.

Kß lußt áp đßng cho ông nghißt ngß hßn tß cß các bßn đßng hßnh. Lßn cußi cßng chßng tßi vß Hà Nßi mùa thu nßm 1997, đßc ông đßn thßm 2 lßn, nhßng lßn nßo cßng do ông Vũ Toàn, ngßi cßa bßn i vß, chß. Ông Vũ Toàn nay cßng đß mßt. Trß chuyßn vßi ông, vß cß hißn đßn ngßi cßa bßn i vß, nßn không nßi đßc gßi. Nhßng đßu không thß hßi ông qua đßi n thoßi, đßn khi gßp mßt cßng không sao hßi đßc. Bao nhißu chi tißt mußn ông soi tß vß nhßng hoßt đßng, nhßng khßc mßc ngßy xßa, vß qußng đßi tranh đßu trußn trußn, vßn cßn nguyßn trong bóng tßi.

Ông đßn: "*Anh em mình sß cß gßng làm chung vßi nhau mßt sß chßng trßnh văn hoá văn nghß. Chß văn nghß thßi.*" Ông nßi nhß đß trßn an ngßi cßa chính quyßn, nhßng cßng không kßt quß. Bßi khi trß lßi Paris, chßng tßi đß gßng đßi n thoßi nhißu lßn đß "thßc hißn chßng trßnh", nhßng chß sau vßi cßu thßm hßi là đßng dßy lßi bß cßt, mßc dù đß tài nßi

chuy&n, nh& đã đ&nh tr& c, ch& chuyên v& văn hóa. Có l&n b&c quá, ông đã quát lên trong đi&n tho&i:
"Chúng ta ch& nói v& i nhau nh&ng chuy&n văn hóa
văn ngh&, ch& có làm gì ph&n dân, h& i n& c đâu mà chúng nó cũng..."
Ông ch&a đ&t l&i, ti&ng đi&n tho&i đã l&i u u...

Câu nói đ& dang &y c&a Nguyễn Hữu Đăng, đã gây ch&n đ&ng trong tôi nhi&u năm tháng. Và t& đ& đ&n khi ông m&t, tôi không bao gi& đi&n tho&i cho ông, m&t ph&n vì không mu&n ông b& phi&n ph&c thêm trong cu&c đ&i quá nhi&u th& thách, đ&n đau, nh&ng còn m&t lý do n&a là sau này ông b& n&ng tai, càng ngày càng nghe không rõ, nh&ng ng& i đ&n thăm ông th&ng ph&i bút đàm.

Các c&t m&c quan tr&ng c&a phong

trào Nhân Văn Giai Phẩm

Cùng trong Nhân Văn, nh&ng v& cách đ&i x&, ông đ& c "bi&t đ&i" h&n c&, bi&t đ&i đ&n phút cu&i. Đám tang Văn Cao, Phùng Quán, Tr&n D&n, Tr&n Đ&c Th&o... đ&u đã đ& c c& hành t&ng đ&i tr&ng th&, dù ch& đ& che m&t th& gian. Hoàng C&m, Lê Đ&t còn đ& c đ&c đi&u văn khóc b&n tr& c linh c&u Tr&n D&n. Đ&n Nguyễn Hữu Đăng m&i chuy&n khác h&n:

Tang l& Nguyễn Hữu Đăng cũng đ& c nhà n& c c& hành, nh&ng m&i s& đ&ng nh& đ&u đã toan tính sao cho v&a đ& l& b&, trong l&ng l&, khi&n ng& i thân không bi&t đ& đ&n đ&. Tr& c linh c&u ông, hành đ&ng Nhân Văn v&n còn b& chính th&c tuyên b& là m&t "sai l&m".

Ch& vài gi& sau khi ông m&t, chúng tôi đã đ& c tin, cho nên đã k&p th&i liên l&c v& i hai nhà th& Lê Đ&t và Hoàng C&m đ& ghi âm nh&ng l&i ti&n b&n qua đi&n tho&i Paris-Hà N&i.

Riêng nhà th& Hoàng C&m hôm &y, m&c dù tu&i cao, và sau khi b&ngã, ch& n&m không còn đi l&i đ& c n&a, đã mu&n nói th&t dài v& con ng& i Nguyễn Hữu Đăng. Hoàng C&m nói không ng&ng, nh&ng sau khi thu thanh đ& c g&n m&t ti&ng, vì s& ông m&t, chúng tôi đ& ngh& t&m

ngßng đß hôm sau thu tißp. Nhßng cß ngày hôm sau và hôm sau nßa, không thß liên lßc lßi đßc vßi Hoàng Cßm, vì đßng dây đßi n thoßi Hoàng Cßm - Paris cũng đã bß chßn. Nhß vßy, tißng nói cßa nhßng thành viên Nhân Văn Giai Phẩm, cho đßng ngày Nguyễn Hữu Đang mßt, 8/2/2007, vßn còn bß kißm soát chßt chß.

Hoßt đßng trong hßi truyßn bá qußc ngß

Nguyễn Hữu Đang là mßt trong nhßng ngß đßi hoßt đßng rßt sßm cho hßi Truyßn Bá qußc ngß, nhßng ông không phßi là ngß đßi đßu tiên.

Vß cách hoßt đßng cßa Nguyễn Hữu Đang trong hßi Truyßn bá qußc ngß, Nguyễn Huy Tßng ghi trong nhßt ký ngày 16/6/1942: *"Anh Nguyễn Hữu Đang xußng làm vißc cho Truyßn bá qußc ngß tß hßn hai tháng nay. Anh xin nghß sß Tài chính (Hà Nội) xußng đây làm vißc nghĩa. Đßc hy sinh cßa anh thß c không thß nào tß đßc. Nhß anh mà phong trào qußc ngß ß Hßi phòng chßt đß nay sßng lßi. Anh nhß mßt ông tßng khuyßn khích đßc cß mßt đß o quân chißn bßi. Mßn làm mßt bài thß tßng anh ßy"*.

Nguyễn Hữu Đang có nhißu bút hißu khác nhau, hißn nay chßa bißt rõ ông đã dùng bao nhiêu bút hißu trong cußc đßi tranh đßu cách mßng, trong thßi kß Nhân Văn Giai phẩm, vì vßy, vißc tìm lßi nhßng bài vißt cßa ông không đß dàng. Ngay cß khi ông vißt bài *"Ngß đßi thuyßn trßng"* vß Nguyễn Văn Tß, khoßng 1988, cũng đß i hai bút hißu khác nhau: phßn đßu ký tên Phạm Đình Thái, phßn sau Đßng Quang Hißt, nhißu năm sau mßi thu thßp lßi làm mßt đß i tên Nguyễn Hữu Đang. (Bài *"Ngß đßi thuyßn trßng"* vißt nhân đßp kß nißm 50 năm Hßi Truyßn bá qußc ngß (1938-1988), đßng trong tßp kß yßu cßa Hßi, do nhà xußt bßn Bß giáo dßc ßn hành, sau này đßng lßi trên Dißn Đßn sß 78, tháng 10/1998, và diendan.org).

Nhß nhßng thông tin trong bài *"Ngß đßi thuyßn trßng"*, chúng ta có thß xác đßnh lßi ngußn cßi cßa hßi Truyßn Bá Qußc Ngß, khác vßi nhßng gì vßn đßng cß chính thß c ghi lßi.

Nguyễn Hữu Đang vißt: *"Mùa hè năm 1938, vào cußi tháng năm, mßt hôm đß c báo hàng ngày mßt trßm Bßu đßn, cách Hà Nội hßn trăm cây sß, tôi thßy bài tßng thußt bußi cß đßng đßng thßi cũng là lß ra mßt cßa Hßi truyßn bá qußc ngß Bß c kß ß sßn qußn vßt Câu lßc bß thß thao An-Nam (CSA), mßy nghìn ngß đßi đß i đß, có cß đß i đßn Thßng sß Bß c kß, tßng đß c Hà Đông, đß c lý Hà Nội, chß tßng Chi nhánh Hßi nhân quyßn Pháp, bí thß Chi nhánh đßng Xã hßi Pháp"*

(SFIO), nh&u nh&n s& Pháp, Nam n& i t&ng, t&i ch&nh chú đ&c." (Trích Ng&#i thuy&n tr&ng, b&đ)

Qua nh&n ch&ng c&a Nguy&n H&u Đ&ng, m&t s& v&n đ& sáng t& h&n:

- H&i truy&n bá qu&c ng& đ&c c&nh quy&n thu&c đ&a ch&nh th&c công nh&n t& đ&u (năm 1938).

- Nguy&n H&u Đ&ng không ph&i là m&t trong nh&ng ng&#i sáng l&p H&i nh& m&t vài tài li&u đã ghi. Hôm khai m&c h&i, ông đang đ&y h&c ở nông thôn, nh&ng ít lâu sau, v& Hà N&i ngh& hệ tình c& g&p Đào Duy K& (em trai Đào Duy Anh). Đào Duy K& khuyên ông nên đ&n H&i Trí Tri, ph& Hàng Qu&t đ& nh&n vi&c đ&y h&c giúp H&i.

- Vi&t Minh tham đ& H&i truy&n bá qu&c ng&, nh&ng Vi&t Minh không khai sinh ra H&i Truy&n bá qu&c ng&, nh& các kh&u hi&u: "Đ&t gi&c ngo&i xâm ta có chi&n đ&ch Đ&n Biên Ph&, đ&t gi&c đ&t, ta có chi&n đ&ch Truy&n bá qu&c ng&".

- H&i truy&n bá qu&c ng& thu&c H&i Trí Tri, do Nguy&n Văn T& làm h&i tr&ng. Trong s& nh&ng thành viên xây đ&ng H&i, có các trí th&c nh& Hoàng Xuân H&n, tác gi& bài v&: i t& có móc c& hai...

- Trong nh&ng tài li&u ch&nh th&c, và c& trong bài vi&t c&a Nguy&n H&u Đ&ng, không th&y nh&c đ&n vai trò ch& ch&t c&a Hoàng Xuân H&n trong H&i truy&n bá qu&c ng&, đ&u này c&n đ&c nh&c l&i ở đây: Hoàng Xuân H&n là m&t trong nh&ng ng&#i đ&u tiên ch& tr&ng vi&c truy&n bá qu&c ng& (ngay khi ch&a thành h&i). T& năm 1936, khi ông ở Pháp v&, ông đã nghĩ ra ph&ng pháp h&c ch& qu&c ng&, đ&t nh&ng câu v& đ&ng&#i bình dân đ& thu&c v&n qu&c ng& nh&: o tròn nh& qu& tr&ng gà, ô thì đ&i mũ, ô thì thêm râu...

- Nguy&n Văn T& làm h&i tr&ng t& 1938 đ&n 1945. Nguy&n H&u Đ&ng cho bi&t: trong "B&y năm l&n, thuy&n tr&ng Nguy&n Văn T&, v& căn b&n, đã làm tròn nhi&m v&".

Ch& sau khi Vi&t Minh lên n&m ch&nh quy&n (1945), ch&nh ph& cách m&ng lâm th&i quy&t đ&nh thành l&p Nha Bình dân h&c v& đ& thay th& H&i truy&n bá qu&c ng&; t& đó, vai trò thuy&n tr&ng c&a Nguy&n Văn T& m&i ch&m đ&t.

Xác định lập trình văn hoá

Những bài viết của Nguyễn Huệ Đăng, trên ba số đầu của báo Tiên Phong (báo của Hội Văn Hoá Cứu Quốc, ra năm 45-46, số 24 số, do Lê Nguyên Ân và Huệ Nguyễn Huệ Đăng, nxb Hội Nhà Văn, 1996), gồm có:

- *Định nghĩa hai chế độ văn hoá* (viết chung với Đặng Thai Mai), *Trên lập của văn hoá dân tộc* (Tiên Phong số 1, ra ngày 10/11/45)
- *Hội nghị văn hoá toàn quốc và nhiệm vụ của Việt Nam* (Tiên Phong số 2; 1/12/45)
- *Nhận rõ thêm về ý nghĩa hai chế độ văn hoá: văn hoá tộc là... và Hội nghị văn hoá toàn quốc số 1* (Tiên Phong số 3; 16/12/45).

Đó là những bài viết của Nguyễn Huệ Đăng: Từ 1945, lập trình văn hoá của Hội Văn Hoá Cứu Quốc, trong bài *Định Nghĩa Văn Hoá Việt Nam* (đồng tác giả với Lê Nguyên Ân năm 1943, in lại trên Tiên Phong số 1).

Trình bày của Đặng Huệ Đăng: "*Nhiệm vụ văn hoá mà cuộc cách mạng văn hoá Đông Dương phải thực hiện là văn hoá xã hội chủ nghĩa*"

Nguyễn Huệ Đăng, trong những bài viết trên đây, đã xác định những nội dung và lập trình văn hoá của Hội Văn Hoá Cứu Quốc, những không hề đồng ý gì đến xã hội chủ nghĩa, và ông coi *văn hoá xây dựng văn hoá là xây dựng đời sống tinh thần của con người, đi đôi với công cuộc đấu tranh chống áp bức, nô lệ*.

Vai trò chính trị, văn hoá và tư tưởng của Nguyễn Huệ Đăng

Nguyễn Huệ Đăng b&c l& s& thán ph&c Nguyễn Huệ Đăng trong nh&t ký, nh& sau: "Nghe Đăng nói chuyện, t& th&n. Anh đã b& u l& ngay t& bé m&t tính cách đ&c b&t, hùng h& và ngang tàng. Không s&, khinh quy&n th&, b&n báo gi&i, b&t thân ph&n mình, tin & tài mình, đó là nh&ng tính cách c&a m&t ng&&i gi&i"
. (Nh&t ký ngày 30/7/1942)

Năm 1945, là năm Nguyễn Huệ Đăng ho&t đ&ng m&nh, v& m&t chính tr&, ông đ&c ch& t&ch H& Chí Minh trao cho tr&ng trách t&ch&c ngày l& Đ&c L&p & Ba Đình; v& m&t văn hóa, ông ch& tr&ng t&p chí Tiên Phong cùng Đ&ng Thai Mai.

V& th& chính tr& và văn hóa c&a Nguyễn Huệ Đăng, t& 1945 đ&n 1947 lên r&t cao, và đi&u này đ&c Nguyễn Huệ Đăng xác đ&nh trong nh&t ký: "Chuy&n Tham Ý. Ph&c các cán b& V&t Minh (...) Ph&c Đăng. H&i th& m&t ng&&i: Cố ph&i là cánh tay ph&i c&a c& H& không? B&n khoản không b&t b&y gi& Đăng v& khu này thì ph&i vào ch&c gì cho x&ng? Theo ý anh tham b&n n&y, thì & đây không có m&t ch&c gì cao h&n đ& Đăng làm c&, vì Đăng trên c& u& ban kháng chi&n"
(ngày 15/11/1947)

Bài Đ&nh nghi& hai ch& văn hóa cho th&y nh&ng nh&n th&c c&a Nguyễn Huệ Đăng v& văn hóa, th&y m&i t&ng giao c&a ông v&i nh&ng nhà văn hóa đ&ng th&i nh& Nguyễn Đ&c Quỳnh (tr&t-kít), Đào Duy Anh. S& giao thi&p v&i các trí th&c trong nhóm Hàn Thuyên đã gây khó khăn cho ông, nh&ng có l& cũng nh& nh&ng m&i t&ng giao này, mà khi ra c&m đ&u NVGP, ông đã đ&c s& &ng h& nhi&t thành c&a nh&ng nhà trí th&c nh& Đào Duy Anh, Tr&ng T&u.

Báo Văn Nghệ số 12 v&i nh&ng l&i "thú nh&n" c&a

Cơm, Lê Đọt, Trăn Dợn và Phùng Quán

Qua bài buớc tĩa của Hữu Ng Văn trong bài "Tên quân số quố t mo: Nguyễn hữ u Đang", chúng ta có th hiểu rõ nguyên nhân tĩa sao ngay tĩ năm 1929 (16 tuĩ), ông đã đợc coi là "đĩ tĩ ng kĩ t nĩ p"

mà mãi đĩ n năm 1947, ông mới đợc kĩ t nĩ p vào đĩ ng, rĩ ông bĩ đĩ ng khoĩ ng mĩ t năm sau khi đợc kĩ t nĩ p, Hữu Ng Văn viĩ t:

"Khi phân công Nguyễn Hữu Đang đi vĩa đĩ ng nhóm Hàn Thuyên, thì hĩa n trĩa vĩa mang theo cái chĩa trĩa ng cĩa n đĩa vào Nhĩa t cĩa a bè lữ tĩ -rĩa t-kít".

"Bĩ t mãi vĩa đoàn thĩa Văn Hóa Cĩa quĩa c và nhân cĩa hĩa đĩ ng chĩa trĩa ng mĩa đĩa hĩa vĩa hóa toàn quĩa c, Nguyễn Hữu Đang xin ra lĩ p ban vĩa đĩ ng đĩa hĩa vĩa hóa toàn quĩa c".

"Nguyễn Hữu Đang tĩ đĩ ng làm mĩa vĩa c không thĩa o luĩa n gĩa vĩa anh em, không xin chĩa thĩa cĩa a đĩa ng. Nguyễn Hữu Đang liên hĩa vĩa ngĩa i này ngĩa i khác, không cĩa n bĩa t thái đĩa chính trĩa ra sao. Công vĩa c đĩa ng tĩa n hành thì kháng chĩa n bùng nĩa."

"Đang tĩ chĩa c thanh niên xung phong rĩa t quy mô và tiêu tĩ n rĩa t nhĩa u tĩa n (...) không quĩa nào cung cĩa p cho đĩa. Tĩa chĩa c thanh niên xung phong cĩa a Đang phĩa i gĩa i tán. Nguyễn Hữu Đang lĩa i đĩa c đĩa ng đĩa u đĩa ng vĩa làm Thanh tra Bình dân hĩa c vĩa".

"Đang tham gia phong trào đã lâu, nhĩa ng vì đĩa u óc vô chính phĩa và tĩ tĩa ng cĩa hĩa nĩa ng nĩa nhĩa vĩa y cho nên đĩa n năm 1947 mĩa i đĩa c kĩa t nĩa p vào đĩa ng. Nhĩa ng rĩa i công không thành danh không toĩa i, Đang sinh ra chán nĩa n. Cĩa quan Bình Dân hĩa c vĩa đĩa n lên Vĩa t Bĩa c. Đang lĩa i Thanh Hoá làm "quân số" cho nhà xuĩa t bĩa n Minh Đĩa c (...) Tĩa ngày đó, Nguyễn Hữu Đang đã tĩa ý bĩa cĩa quan và cũng tĩa ngày đó Đang đã xa rĩa i hàng ngũ cĩa a đĩa ng. Khoĩ ng năm 1951 thì đĩa ng cĩa t đĩa t sinh hoĩa t cĩa a Đang. Tĩa đó, khi Cĩa u Bĩa, khi Hĩa u Hĩa n, Đang luôn luôn chĩa i đĩa ng, chĩa i cách mĩa ng". (Hữu Ng Văn, bdd)

Năm 1947 Nguyễn Hữu Đang đợc kĩa t nĩa p vào đĩa ng, và theo Nguyễn Huy Tĩa ng, thì năm 1947, ông vĩa n còn đợc coi là nhân vĩa t quan trĩa ng nhĩa t nhĩa bên cĩa nh chĩa tĩa ch Hĩa Chí Minh. Nhĩa ng trong suĩa t thĩa i gian tĩ 1929 đĩa n 1947, Nguyễn Hữu Đang không đợc kĩa t nĩa p vào đĩa ng, vì sao? Hữu Ng Văn đã trĩa i: "Vĩ đĩa u óc vô chính phĩa".

Đ&nh ch&nh p&nh ông Nguyễn Hữu Đang vào

tháng 9 năm 1997. (Đ&nh : DR)

S&nh th&nh c, Nguyễn Hữu Đang không phải là người chủ tuân thủ một đường lối, một chính sách v&nh ch&nh s&nh, nghĩ h&nh, ông có đường lối riêng: Tuy theo cách mạng, nhưng ông luôn luôn đi c&nh p, không tuân thủ, không nhận đường lối văn hoá xã hội chủ nghĩa, ông tập do giao tiếp với những nhà trí thức trong các nhóm chính trị và tập t&nh ngoài đường, họ c&nh ch&nh đường.

B&nh t&nh đ&nh ý kiến với Tr&nh Chính

Vào đường năm 1947, Nguyễn Hữu Đang đã bắt đường tập năm nào? Trong bài phỏng vấn trên RFI, ông cho biết là tập lập chủ nhân [lập đường tiên năm 1948], ông biết mình bắt lập tập vào thành phần trí thức tiểu tư sản, và tập đ&nh ông có ý tập đường xin ra đường.

Theo bài của Hoàng Vân, thì Nguyễn Hữu Đang bắt họ tập đường tập khi c&nh quan Bình dân họ c&nh d&nh lên Việt Bắc.

Nh&nh vậy, c&nh xem lập: C&nh

quan Bình dân họ c&nh d&nh lên Việt Bắc năm nào? Nhưng có lập đây cũng chỉ là cái c&nh Nguyễn Hữu Đang đ&nh a ra đ&nh ng&nh họ tập đường.

B&nh vì theo lập Hoàng C&nh thu&nh t&nh lập thì: "Vào khoảng tháng 7 năm 48, có Đ&nh lập h&nh văn hóa toàn quốc do ông Tr&nh Chính đ&nh x&nh ng&nh và làm chủ tập ch&nh. Lập nghĩ văn hóa toàn quốc đ&nh c&nh tập ch&nh c&nh đ&nh đ&nh viên và họ&nh ng&nh đ&nh trí thức và văn nghệ sĩ chủ tập đi sâu vào cuộc kháng chiến (...). Tập là lúc bắt y lập h&nh lập nghĩ lập đ&nh ra văn nghệ kháng chiến (...). Sau lập nghĩ đó, không hiểu vì lý do gì anh Đang không làm công tác kháng chiến nữa, anh tập Thanh Hóa, lập nhà ng&nh lập lập là anh Tr&nh Thi&nh u B&nh o, giám đ&nh nhà xuất bản Minh Đ&nh c (...). Mãi sau này, hòa bình lập, tập Hà Nội tập cũng chỉ nghe phong phanh anh em bàn tán thôi chỉ lập h&nh lập nghĩ thì anh cũng không nói, là hình nh&nh trong lập nghĩ văn hóa toàn quốc, anh Đang có mâu thuẫn với đ&nh ng&nh lập văn nghệ, văn hóa với ông Tr&nh Chính. Do mâu thuẫn không giải quyết đ&nh c, cho nên anh

Đang không làm việc nữa, anh nghỉ. Anh về Thanh Hóa"
(Hoàng Công trình lý phẩm Nguyễn RFI).

Nhưng theo bản tin trình của Xuân Diệu và Hữu nghị văn nghệ toàn quốc, thì Nguyễn Hữu Đang không đi đâu nghỉ này. Như vậy, mới bắt đầu ng gĩa Trờng Chinh và Nguyễn Hữu Đang mà Hoàng Công trình, đã x&y ra trờ c h&i ngh& văn nghệ toàn qu&c cho nên Nguyễn Hữu Đang mới không đi đâu. Sở bắt đầu ng ý kiến về l&p trờng văn hoá, như chúng ta đã thấy trên báo Tiên Phong, năm 1945-46, và đã kéo dài trong suốt thời kỳ kháng chiến, của một người làm chính trị, sự đóng góp văn hoá để phục vụ tuyên truyền như Trờng Chinh và một người làm chính trị như ông tôn trọng văn hoá như một số nhân phẩm tinh thần, của một người do đó có thể phát triển, như Nguyễn Hữu Đang.

Dù sao chẳng nữa, nhiều người li&u đ&u đ&ng quy & một đi& m:& năm 1948, Nguyễn Hữu Đang không còn theo cách mạng nữa.

Hoạt động trước

Vấn theo lý Hoàng Công, sau khi hòa bình lập lập, Trờng Chinh bàn với Tô Hữu rờng anh Đang đã lâu lắm không làm gì, vậy nên mới anh &y ra hoạt động lý. Đi&u này phù hợp với việc Nguyễn Huy Trờng mới Nguyễn Hữu Đang về báo Văn Nghệ (như lý ch&ng của Lê Đ&t trên RFI và như Nguyễn Huy Trờng ghi trong nhật ký).

Như vậy, trái với những gì ghi trong tiểu sử chính thức, trong 6 năm, từ 48 đến 54, Nguyễn Hữu Đang đã ngừng mọi hoạt động về chính quyền cách mạng.

Ông giúp Trần Thi&u B&o đi&u hành nhà xuất bản Minh Đ&c, tổ chức in lý những sách giá trị thi&i tiến chiến, đã bỏ cách mạng lên án, hoạt động của Vũ Trờng Phẩm, Khải Hoàng, v.v...

Năm 1954, khi Tô Hữu chính thức mới ông về hoạt động trước, vấn theo lý Hoàng Công, Nguyễn Hữu Đang đã tổ chức Giám Đ&c Sở Văn Hoá Thông Tin Hà Nội, và yêu cầu đ&c làm biên tập viên báo Văn Nghệ (cùng với Lê Đ&t).

Vä th&i k& này, Nguyễn Huệ Đăng ghi trong nhật ký:

"Nguyễn Huệ Đăng tiêu c& c. ä đâu cũng th&y không v&a ý. Ngä i có caractère, ä đâu cũng có nh häng đ&n anh em. Anh em toà so&n [báo Văn Nghệ] khen là chí công, vô &, nhäng äng r&t là nguy hi&m. M&t đ&n hình c&a m&t chỉ n s&i làm cách m&ng b&t mãn [Nh&t ký ngày 21/4/55].

"Đäu óc n&ng vì bài Đăng công kích thu&. Huệ khuynh" [Nh&t ký ngày 24/4/1955]

"H&c &p tình hình và nh&m v&. Đăng không h&c &p. Đäng hôm góp ý k&n cho Täu ban thì đ&n. Đ&c b&t đ& kích mình [Nguyễn Huệ Đăng]: (đã) in G&c đ&, G&p Bác, v.v... [Nh&t ký ngày 23/6/1955].

Sä trä l&i c&a Nguyễn Huệ Đăng gây khó khăn cho nh&ng ngäi lãnh đ&o văn nghệ, k& c& nh&ng ngäi b&n thân.

Täch&c l&p h&c 18 ngày

Trong th&i gian này, Nguyễn Huệ Đăng täch&c l&p h&c t&p dân ch& 18 ngày (tä 8/8 đ&n 26/8/56) và trong ngày cu&i, ông đã đ&c m&t bài tham lu&n "n&y l&a" ch& trích nh&ng sai l&m c&a đ&ng và c&a lãnh đ&o văn nghệ. Träng Tä đánh giá bài tham lu&n c&a Nguyễn Huệ Đăng: "s& v&c th&c là c& th&, l&i l& th&c là tha th&t". Hoàng C&m cho r&ng tinh th&n nêu nh&ng th&c m&c, có t& kháng chi&n, tích t& l&i và bùng n& lên trong l&p h&c này.

Lê Đ&t k& l&i: "Trong cu&c h&c &p này, anh em phê phán văn nghệ r&t nhi&u, trong đó n&i b&t lên vai trò c&a anh Nguyễn Huệ Đăng (...) Trong bu&i h&c &p văn nghệ đó, anh Đăng có đ&c m&t bài tham lu&n r&t hùng h&n v& nh&ng sai l&m c&a lãnh đ&o văn nghệ. Lúc đó Đăng có nói m&t câu v&i Nguyễn Đình Thi - Nguyễn Đình Thi lúc &y là m&t trong nh&ng ngäi ch&u trách nh&m ä Văn Nghệ - Đăng nói r&ng: "Th& nào tao cũng ra m&t ä báo, ä báo ch&a b&t tên là gì, tao thì không làm đ&c c& nh&ng đ& cho b&n Giai Phẩm Mùa Xuân nó làm". (...) ä báo này chính là ä Nhân Văn".
(Lê Đ&t trä l&i ph&ng v&n RFI).

Nhân Văn Giai Phẩm m ph n IX : Nguy n H u Đang

Tác Giả: Th y Khuê

Thứ Sáu, 05 Tháng 3 Năm 2010 17:59

Nguy n Huy T ng ghi i không khí p h c 18 ngày, trong nh t ký, nh sau:

"Nguy n H u Đang n i lên. T c r ng kéo anh ta v vãn ngh đ làm r y rà mình. Chính ng i ch i mình nh t là Nguy n H u Đang" [ngày 21/8/56].

Nh ng b c mình và d n v t c a Nguy n Huy T ng, càng làm rõ t m lòng và nhân cách c a ông: M c dù không đ ng ý v i Nguy n H u Đang, b Đang ch trích n ng n , nh ng sau này, ông là ng i duy nh t trong ban lãnh đ o vãn ngh đã đ ng ra bệnh v c Nhân Văn, nh Lê Đ t thu t i và ông cũng ghi trong nh t ký: đã ph n nh lên Tr ng Chinh v v Nhân Văn, nh ng vô hi u.

Nhân Văn Giai Phẩm

Vai trò ch đ ng c a Nguy n H u Đang trong phong trào NVGP đã đ c xác nh n t nhi u phía:

Nh ng ng i trong ban biên t p báo Nhân Văn nh Lê Đ t, Hoàng C m, Tr n Duy đ u xác nh n vai trò ch ch t c a Nguy n H u Đang. Tr n D n ghi trong bài "thú nh n": "*M u không có Đang, không ai có th t p h p anh em đ c. S không có tham lu n v i nh ng đ ngh : g p Trung ng, ra báo... mà cũng s không có t Nhân Văn*".

Trang bì t p sách phê phán phong

trào Nhân Văn Giai Phẩm (đ nh : DR)

Về phía bu&c t&i, Nguyễn Hữu Đang đßc coi là lãnh t&, "đ&u s&". M&nh Phú T& vi&t:

"H&n đ&n mình và... rút lui vào bí m&t. Su&t b&n s& báo đ&u, ngßi ta không th&y m&t bài nào ký tên Nguyễn Hữu Đang! (...)

Ngßi ta không th&y tên tu&i Nguyễn Hữu Đang trên nh&ng s& đ&u báo Nhân Văn, nh&ng chính h&n là linh h&n c&a đ& báo. H&n tìm t&n, k&m g&y, thu x&p v& c&n loát và v&t bài nh&ng đ&i ký tên ngßi khác. H&n che đ&p nh&ng ngu&n tài chính, nh&ng k& cung c&p phßng t&n b&ng hình th&c đ&i trá là nêu danh nh&ng ngßi góp t&n in báo có m&t nhân lên g&p mß! H&n h&p hành bí m&t v&i m&t s& nhà văn ch&ng Đ&ng, v&i nh&ng ngßi t& s&n và trí th&c cũng đ&ng mu&n đ&i đ&ng th&i c& đ& ph&t lên lá c& chính tr&. H&n luôn luôn bàn m&u, đ&p k& v&i b&n Trßng T&u v.v... H&n có tay chân trong m&t hai đoàn k&ch đ& nhân, đ& m&t vài c& quan văn hoá c&a Nhà nßc. Thông qua đ& báo Nhân Văn, h&n đã tr& thành m&t th& lãnh đ& c&a m&t b&n ngßi c& h&i, có âm m&u chính tr& ... ". (M&nh Phú T&, Báo Đ&c L&p, s& 356, ngày 24/4/1958, in l&i trong BNVGPTTADL, trang 49-50).

Là ngßi làm chính tr&, Nguyễn Hữu Đang đã tìm đ&ng th&i c&: Trong nßc, v& th& c&a Trßng Chinh và đ&ng C&ng s&n y&u đ& sau nh&ng sai l&m quan tr&ng trong C&i cách ru&ng đ&t; ngoài nßc, vi&c h& b& Staline đ&i h&i XX c&a đ&ng c&ng s&n Liên Xô, là nh&ng l&c đ&y khuynh hßng tranh đ&u cho t& do dân ch& có c& h&i hành đ&ng. Nguyễn Hữu Đang, v&i tài t& ch&c và hùng bi&n trong l&p h&c 18 ngày, đã chi&m đßc lòng tin c&a gi&i trí th&c và văn ngh& sĩ c&p t&n. Ông n&m l&y c& h&i, đ&ng ra t& ch&c Nhân Văn Giai Phẩm v&i nh&ng ngßi b&n cùng chí hßng t& trong kháng chi&n nh& Trßng T&u và Tr&n Thi&u B&o; và Lê Đ&t, Hoàng C&m, ch& trßng t&p chí Giai phẩm mùa xuân.

Tuy không có nhi&u bài ký tên th&t, nh&ng đ&u đ&n c&a ông không thi&u trên báo Nhân Văn:

- Nh&ng bài ph&ng v&n Nguyễn Mạnh Tßng, Đào Duy Anh, Tr&n Đ&c Th&o, Đ&ng Văn Ng& v& v&n đ& dân ch&, có th& hoàn toàn do Nguyễn Hữu Đang th&c hi&n (Nguyễn Mạnh Tßng xác nh&n là chính Nguyễn Hữu Đang m&i ông tr& l&i ph&ng v&n).

- Trong Nhân Văn s& 1, có bài t&a đ&: "Thu&c đ&ng đ& t&, nói th&t m&t lòng" ký tên XYZ. R&t ít ngßi bi&t XYZ là m&t trong nh&ng bút hi&u c&a H& Chí Minh. Chúng ta có th& đoán ch&c bài

này do Nguyễn Hữu Đang viết (Lê Đ&t ch&a tham d& viết biên t&p NV số 1). Trong bài này, tác giả dùng giọng c&a ông H& đ& "giáo huấn" cán b&. Về vinh thăng về a giới u c&t về ch& t&ch, có lẽ ch& m&t mình Nguyễn Hữu Đang là dám làm trong th&i đi& m&y.

- Bài "*Chúng tôi c&c l&c ph&n đ&i lu&n đ&i u vụ cáo chính tr& - Tr& l&i b&n Nguyễn Ch&ng và báo Nhân Dân*", trên Nhân Văn số 2, ký tên Hoàng C&m, H&u Loan, Tr&n Duy, do Nguyễn Hữu Đang viết (theo Tr&n Duy). Bài này xác đ&nh bi&t tài bút chi&n c&a Nguyễn Hữu Đang. Ông tr& l&i t&ng đi& m& bu&c t&i Nhân Văn c&a báo Đ&ng, về i m&t l&p lu&n châm bi&m, s&c bén, không nhân nh&ng. Ch&ng t& trong th&i k& Nhân Văn, đã có nh&ng bài viết tr&c ti&p đ&ng đ&u về i nh&ng lu&n đi& m& chính quy c&a đ&ng c&ng s&n.

- Bài *C&n ph&i chính quy h&n n&a*, trên Nhân Văn số 4, là bài xã luận đ&u tiên Nguyễn Hữu Đang ký tên th&t. Trong bài này, ông xác đ&nh l&p tr&ng chính tr& c&a nhóm Nhân Văn và công khai đòi t& do dân ch&, đòi thi&t l&p m&t nhà n&c pháp tr&.

- Bài "*H&n pháp Việt nam năm 1946 và h&n pháp Trung hoa b&o đ& m&t do dân ch& th& nào?*" trên Nhân văn số 5, ký tên th&t, m&nh h&n n&a, ông đòi t& do dân ch& ph&i đ&c th& h&n trên h&n pháp và trên th&c t&, đòi **quy&n s&ng t& do c&a con ng&i trong m&t chính th& dân ch&, m&t nhà n&c pháp quy&n.**

Nguyễn Hữu Đang là m&t khuôn m&t chính tr&, văn hoá và đ&u tranh, hi&m có trên chính tr&ng Việt Nam đ&i ch& đ& c&ng s&n. M&t ng&i theo đ&ng t& lúc 16 tu&i, hi&u rõ h&n ai h&t quy lu&t tuân th& c&a m&t cán b& c&ng s&n. Nh&ng ông đã đi ra ngoài tr&t t& y. Nguyễn Hữu Đang luôn luôn giữ về trí t& do trong hành đ&ng cũng nh& t& t&ng c&a mình. Chính trong t& th& t& do y, ông đã đ&ng lên lãnh đ&o phong trào Nhân Văn Giai Phẩm, đã t&o đ&c m&t th&i k& sôi n&i, trong vòng b&n tháng, trí th&c và văn ngh& sĩ, dám nói, dám viết nh&ng đi&u mình nghĩ, dám ch& tr&ng c&i ti&n xã h&i Việt Nam thành m&t n&c dân ch& theo đ& ti&n c&a th& gi&i bên ngoài.

Nh&ng Nguyễn Hữu Đang đã th&t b&i. Số th&t b&i c&a Nguyễn Hữu Đang cũng là số th&t b&i chung c&a m&t dân t&c. Và h&u qu& kéo dài đ&n ngày nay: n&c Việt là m&t trong nh&ng n&c cu&i cùng, t& th& k& XXI, về n còn ch&a bi&t nh&n đi&n, đ& đòi h&i nh&ng quy&n c& b&n và t&t y&u nh&t c&a con ng&i, đ&u tiên là quy&n t& do t& t&ng.